

Evaluering av grunnskolelærerutdanningene for trinn 1-7 og 5-10: Evalueringstema og evalueringsspørsmål

NOKUT skal evaluere kvaliteten i grunnskolelærerutdanningene for trinn 1-7 og 5-10. Prosjektet går fra høsten 2022 til høsten 2024. I tillegg til å vurdere kvalitet har evalueringen som formål å frembringe kunnskap om og bidra til kvaliteten i grunnskolelærerutdanningene ved å legge til rette for læring og utvikling, kartlegge utfordringer og gi råd om tiltak. Hensikten med evalueringen er også å bidra til kunnskapsgrunlaget som inngår i Kunnskapsdepartementets stortingsmelding om profesjonsutdanninger, som skal være ferdig ved påsketider 2024. Det betyr at noen hovedresultater skal foreligge allerede ved årsskiftet 2023/24. Parallelt med meldingsarbeidet skal det foregå et rammeplanarbeid, og resultater fra evalueringen vil også kunne inngå i dette.

NOKUT legger stor vekt på at evalueringen skal være til nytte for alle som arbeider med å opprettholde og heve kvaliteten i grunnskolelærerutdanningene. Evalueringen legger derfor til rette for medvirkning, dialog og deling av kunnskap, erfaringer og utviklingstiltak mellom ulike aktører underveis i prosessen.

Evalueringen er avgrenset til fire tema, som er relevante for utvikling av kvaliteten i grunnskolelærerutdanningene. Hensikten med evalueringstema og tilhørende evalueringsspørsmål er å kunne gå i dybden i hvert tema og samtidig undersøke sammenhenger mellom temaene.

Komiteens forståelse av kvalitet i evalueringen

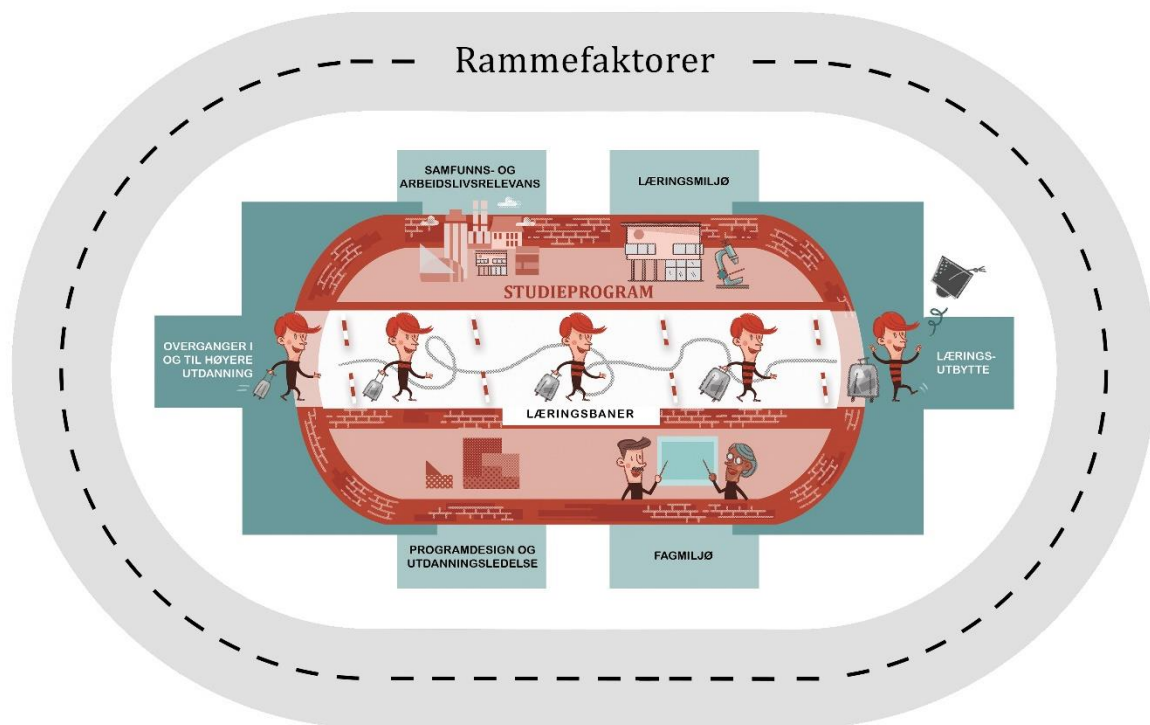
Kvalitet er et sammensatt begrep som kan defineres ulikt alt etter formål. Det kan operasjonaliseres gjennom konsise og konkrete mål som «gjennomstrømming» (antall studenter som fullfører et studium), gjennom subjektive mål som «opplevd relevans», og gjennom mer personlige opplevelser som «identitetsdanning».

Komiteen har en bred forståelse av kvalitet i studieprogrammer og læringsbaner. Vi vil legge [NOKUTs modell for kvalitetsområder for studieprogram i høyere utdanning](#) til grunn for vårt arbeid, men har utvidet modellen med en ytre ramme, som beskrevet nedenfor. Sentrale begreper for vår kvalitetsforståelse er følgende:

- *Startkompetanse* eller «inntakskvalitet», som sier noe om kompetansenivå og holdninger hos studenter som velger lærerutdanning.
- *Prosesskvalitet*, som handler om kvaliteten på tiltak, samarbeidsarenaer, rutiner, m.m. som støtter opp om utvikling av gode studier og lærerstudenters muligheter.
- *Innholdskvalitet*, som handler om det faglige innholdet og nivået i fagemner og praksisstudier, og kompetansen til de som underviser og veileder i lærerutdanningene.
- *Produktkvalitet*, som handler om resultater. I dette tilfellet vil det si hvilken kompetanse lærerstudenter har når de tar fatt på arbeid i skolen.

NOKUT illustrerer disse kvalitetsområdene i modellen gjengitt nedenfor. Denne viser en student som starter utdanningen med en viss startkompetanse og går ut med et visst læringsutbytte. Læringsutbyttet er produktkvaliteten ved grunnskolelærerutdanningene. Studentens «læringsbane» mellom disse to punktene illustrerer prosess- og innholdskvalitet, som består av kvaliteten på utdanningenes kunnskapsbase i de ulike fagmiljøene som inngår, den utdanningsfaglige kompetansen til de som underviser i grunnskolelærerutdanningene, programdesign og -ledelse av utdanningene, utdanningenes læringsmiljø, og utdanningenes relevans for skolen og samfunnet.

Figur 1: Kvalitetsområder i evalueringen av grunnskolelærerutdanningene

Komiteen har valgt å utvide NOKUT-modellen. Utvidelsen består av en ramme rundt modellen for å få fram betydningen av ulike historiske, lokale, økonomiske, demografiske, lands- og regionalpolitiske og nasjonale og internasjonale utdanningspolitiske rammefaktorer som kan ha betydning for alle kvalitetsområder. Evalueringssoppgaven har ikke til hensikt å evaluere disse forholdene, men vil likevel påpeke at dette er faktorer av betydning. Man kan altså tenke seg at resultatene fra evalueringen av hver institusjon vil variere basert på de ulike rammefaktorene. Det er heller ikke et mål for evalueringen å fremme et syn om at alle utdanningene skal være like, men at det må være rom for lokale tilpasninger.

Komiteen vil også presisere at selv om det kan være sammenhenger mellom kvalitetsområdene, f.eks. mellom innholdskvalitet, prosesskvalitet og produktkvalitet, så er vi oppmerksomme på at vi ikke kan påvise kausale relasjoner og at det er mange faktorer som påvirker f.eks. læringsutbytte som vi ikke vil ha mulighet til å belyse.

I vår evaluering vil vi i særlig grad vektlegge prosesskvalitet, innholdskvalitet og produktkvalitet. Vi vil vurdere disse innen alle våre fire evalueringstemaer, men vektlegging vil kunne variere. Det er helheten som er sentral. En viktig del av modellen og studentenes læringsbane er å sikre en god sammenheng og helhet i utdanningen og at utdanningen sikrer studentene en god progresjon gjennom hele studieløpet.

Om arbeidet med evalueringstema og -spørsmål

I juni 2022 gjennomførte NOKUT digitale innspillmøter med de 14 institusjonene som tilbyr grunnskolelærerutdanning i Norge og representanter fra sju interesseorganisasjoner. I disse møtene ba vi om innspill til [hvilke tema og spørsmål evalueringen skal sette søkelyset på](#). Basert på innspillene utarbeidet vi forslag til evalueringstema og evalueringsspørsmål.

Forslagene delte vi med evalueringens eksterne referansegruppe, som består av én representant fra hver utdanningsinstitusjon og representanter fra UHR Lærerutdanning (UHR-LU), Utdanningsforbundet, Forskerforbundet, skoleeier og Pedagogstudentene. Den 3. oktober inviterte vi referansegruppen til et digitalt møte, der vi la opp til diskusjon av forslagene i smågrupper og i plenum. Dette resulterte i gode diskusjoner og innspill.

Vi innarbeidet endringsinnspillene og sendte de reviderte forslagene til evalueringstema og -spørsmål på høring til institusjonene og andre interessenter i slutten av oktober med svarfrist 11. november.

Vi mottok 11 høringssvar, derav fem fra institusjoner som tilbyr grunnskolelærerutdanning, ett svar fra en forskningsgruppe og fem fra andre interessentgrupper.

I det store og hele sier alle institusjonene og flertallet av de øvrige interessentene seg enige i at evalueringstema og -spørsmål dekker de sentrale aspektene i GLU som bør undersøkes nå. Forslagene i høringssvarene dreier seg stort sett om å justere formuleringer i spørsmål eller i teksten som er tilknyttet temaene, eller å tydeliggjøre, avgrense eller supplere enkelte aspekter.

På komitémøte i januar 2023 har den sakkyndige komiteén diskutert og redigert evalueringstema og -spørsmål, basert på høringssvarene. Komiteen stiller seg bak den foreliggende versjonen.

Evalueringstema og evalueringsspørsmål

Om evalueringstema

Med *evalueringstema* mener vi de overordnede kvalitetsområdene eller aspektene ved kvaliteten i grunnskolelærerutdanningene som evalueringen skal frembringe kunnskap om, og bidra til å videreutvikle.

- For å kunne nå evalueringens formål, skal evalueringen gå i dybden på et begrenset antall tema.
- Evalueringen skal særlig fokusere på det som er nytt i de femårige grunnskolelærerutdanningene og undersøke utfordringer institusjonene har til felles.
- Noen av temaene som kom fram under innspillsmøtene er delvis dekket av eksisterende kunnskapsgrunnlag, eksempelvis rapportene til [Faglig råd for Lærerutdanning 2025](#) og andre pågående tiltak. Vi mener at det ikke er hensiktsmessig å ha med tema som inngår i slike arbeider.
- Andre tema egner seg ikke for en evaluering nå, ettersom de nye femårige grunnskolelærerutdanningene ikke har vært lenge nok i drift. (Det første ordinære kullet ble uteksaminert i 2022). I stedet for å evaluere slike tema gjennom en sakkyndig vurdering, blir det gjort en statuskartlegging. Dette gjelder for eksempel fagvalg og fagkombinasjoner som skal kartlegges under tema 4.

Om evalueringsspørsmål

Med *evalueringsspørsmål* mener vi de overordnede spørsmålene eller problemstillingene evalueringen skal svare på. De er en ytterligere klargjøring og operasjonalisering av hva som skal undersøkes, under hvert evalueringstema. Evalueringsspørsmålene har en lignende funksjon som forskningsspørsmål i forskningsprosjekter.

- Evalueringsspørsmålene skal besvares av komiteen i evalueringsrapporten. (De er altså *ikke* spørsmål som skal svares på i selvevalueringer, spørreundersøkelser, osv.)

- Evalueringsspørsmålene må være presise, entydige og mulige å besvare ved å samle inn relevante data innenfor evalueringens tids- og ressursrammer eller ved å utnytte eksisterende data.
- Hensikten med spørsmålene er å kunne undersøke sammenhenger og gå i dybden.
- Evalueringsspørsmålene skal være omfattende nok til at de sammen kan realisere evalueringens formål. Samtidig må spørsmålene ikke være mer omfattende enn at de kan besvares innenfor evalueringens tids- og ressursrammer.

Begrepsavklaringer

I denne evalueringen brukes *institusjoner* som samlebegrep for universiteter og høyskoler som tilbyr grunnskolelærerutdanning for trinn 1-7 og 5-10. Med *skole* mener vi barne- og ungdomsskoler. I begrepet *campus* inkluderer vi også nett- og samlingsbasert undervisning og veiledning.

I evalueringsspørsmålene tar vi utgangspunkt i hva *institusjonene* jobber med og hvordan. Vi bruker begrepet institusjonene for å signalisere at det ikke bare er studieprogrammene som arbeider med grunnskolelærerutdanningene og at arbeidet med GLU kan foregå på flere organisatoriske nivåer.

Følgende evalueringstema og evalueringsspørsmål skal inngå i evalueringen:

Tema 1: Masteroppgaver

1a) Hvordan arbeider institusjonene med forberedelse til og gjennomføring av studentenes masteroppgaver, som selvstendig, forskningsbasert, profesjonsrettet og praksisorientert arbeid?

1b) På hvilke måter er masteroppgavene og kompetansen arbeidet gir, relevant for lærerprofesjonen?

Tema 2: Fagmiljøer

2a) Hvordan arbeider institusjonene og skolen med å ta i bruk og videreutvikle den faglige, forskningsbaserte og profesjonsrettede kompetansen i fagmiljøene?

2b) I hvilken grad har fagmiljøene på campus og i skolen den kompetansen som trengs for å gjennomføre og utvikle en grunnskolelærerutdanning som er forskningsbasert og profesjonsrettet?

Tema 3: Integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning

3a) Hvordan forstår og arbeider institusjonene med rammeplanenes krav om at utdanningene skal være integrerte, profesjonsrettede og basert på forskning og erfaringskunnskap?

3b) Hva hemmer og fremmer arbeidet med å tilby integrerte, profesjonsrettede og forsknings- og erfaringsbaserte grunnskolelærerutdanninger, og hvordan og i hvilken grad lykkes institusjonene med det?

Tema 4: Grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming

4a) Hva er de viktigste fellestrekkene og forskjellene i utforming av norske grunnskolelærerutdanninger?

4b) Hvilke funn fra 4a) kan danne grunnlag for utvikling av policy på nasjonalt nivå og utvikling av grunnskolelærerutdanningene på lokalt nivå?

I det følgende redegjør vi for hva vil legger i hvert tema, hvorfor vi valgte akkurat disse temaene, hvilke spørsmål som inngår i hvert tema, og hva vi ønsker å undersøke under hvert tema.

Evalueringstema og evalueringsspørsmål

Tema 1: Masteroppgaver

Hva legger komiteen i temaet «masteroppgaver»?

I grove trekk kan masteroppgaven beskrives som et selvstendig forskningsbasert arbeid som viser forståelse, refleksjonsevne og faglig kompetanse. Studentene skal knytte oppgaven til sin faglige spesialisering. Oppgaven skal dokumentere studentenes evne til vitenskapelig metodebruk, faglig fordypning, deres analytiske kompetanse og evnen til å drøfte og presentere fagstoffet i et sammenhengende resonnement. Arbeidet med masteroppgaven gir dermed studentene mulighet til å tilegne seg spesialisert innsikt i et avgrenset fagområde.

Ifølge rammeplanene skal masteroppgaven «være profesjonsrettet og praksisorientert. Masteroppgaven i undervisningsfag skal ha solid forankring i fag og fagdidaktikk, og kan i tillegg omfatte elementer fra pedagogikk og spesialpedagogikk. Masteroppgaven i pedagogikk eller spesialpedagogikk bør knyttes til undervisning i fag.» I tillegg spesifiserer rammeplanen for GLU trinn 1-7 at «[m]asteroppgaven i begynneropplæring skal ha solid forankring i fag, fagdidaktikk og pedagogikk og/eller spesialpedagogikk.»

I de nasjonale retningslinjene er det nedfelt at «vitenskapsteori og metode skal introduseres tidlig i studiet og at det skal være en helhetlig progresjon gjennom utdanningen. Studenten skal beherske vitenskapsteori og metode og gjennom masteroppgaven utføre et selvstendig og omfattende forskningsbasert skriftlig arbeid. Utdanningen skal gi framtidige lærere kompetanse til å nyttiggjøre seg forskning i utøvelsen av lærerprofesjonen. Studenten må derfor tilegne seg ferdigheter til å finne, forstå, vurdere, anvende og bidra til forskning. Gjennom møtet med forskning skal studenten utvikle evne til kritisk refleksjon over egen og skolens kollektive praksis, til å samhandle og til å ta i bruk ny kunnskap.»

Gjennom temaet *masteroppgaver* skal evalueringen se nærmere på enkelte aspekter ved prosess- og resultat kvaliteten i de nye femårige grunnskolelærerutdanningene, særlig kvaliteten på institusjonenes arbeid med å forberede sine studenter på arbeidet med masteroppgaven og med å sikre og utvikle dens relevans for arbeidet i skolen.

Hvorfor akkurat dette temaet?

Masteroppgaven er et av de mest sentrale nye elementene i de femårige grunnskolelærerutdanningene. Samtidig viste NOKUTs innspillmøter at institusjonene har en del felles utfordringer: I møtene nevnte mange institusjoner at de står overfor utfordringer med progresjon mot masteroppgaven, særlig når det gjelder studentenes FoU-kompetanse. Noen studenter opplever for eksempel en bratt overgang fra syklus 1 til syklus 2.

Institusjonene opplever også utfordringer med å sikre at masteroppgaven er profesjonsrettet og praksisorientert. I den forbindelse pekte noen institusjoner på at skolene de samarbeider med opplever det som en byrde at så mange studenter ønsker å samle inn data ved f.eks. å intervju lærerne deres. De mener det kan være nyttig at evalueringen ser på hvilke måter praksisperioden kan brukes som en del av forberedelsene til arbeidet med masteroppgaven, og hvordan praksisfeltet kan involveres i arbeidet med masteroppgaven uten å belaste skolene for mye. Andre institusjoner viser til utfordringer knyttet til veiledningskompetanse og hvordan kravet om at masteroppgaven skal være profesjonsrettet og praksisnær utfordrer faglærerne som veiledere.

Innspillsmøtene viste også at mange interessenter ønsker å vite mer om masteroppgavens relevans for arbeidet i skolen, i hvilken grad studentene tilegner seg yrkes- og fagspesifikke ferdigheter gjennom arbeidet med masteroppgaven, hva den bidrar med for skolen, og hvordan masteroppgaven kan bli et reelt bidrag til ulike skolefag og pedagogisk/spesialpedagogisk kompetanse.

Det ble også stilt spørsmål om hva det innebærer å utdanne forskende lærere til fremtidens skole og hvordan arbeidet med masteroppgaven bidrar til å utdanne lærere med forskerblikk. De nye femårige grunnskolelærerutdanningene har begrenset erfaring med masteroppgaven. Derfor mener komiteen det er viktig å vinkle dette temaet og evalueringsspørsmålene på en måte som gjør det mulig å løfte fram ulike erfaringer og pågående arbeid, som kan bidra til videre utviklingsarbeid på og mellom institusjonene. Komiteen tenker også at det er for tidlig med en nasjonal evaluering av kvaliteten i masteroppgaven, da de fleste institusjonene vil ha erfaring fra bare to runder med GLU masteroppgaver (2022 og 2023) i evalueringsperioden.

Evalueringsspørsmål

I lys av dette vil komiteen svare på følgende spørsmål:

1a) Hvordan arbeider institusjonene med forberedelse til og gjennomføring av studentenes masteroppgaver som selvstendig, forskningsbasert, profesjonsrettet og praksisorientert arbeid?

1b) På hvilke måter er masteroppgavene og kompetansen arbeidet gir relevant for lærerprofesjonen?

Hva ønsker komiteen å undersøke under dette temaet?

For å besvare disse spørsmålene vil komiteen undersøke ulike aktørers forståelse av rammeplanenes begreper *forskningsbasert, profesjonsrettet og praksisorientert* i forbindelse med masteroppgaven, hva det kan innebære at den er forankret i *fag og fagdidaktikk*, og hvordan institusjonene jobber med å oppfylle disse kriteriene. Komiteen ønsker også å se på hvordan studieprogrammene legger til rette for progresjonen frem mot masteroppgaven. I dette legger komiteen hvordan institusjonene jobber for å forberede lærerstudentene til masteroppgaven gjennom hele studieløpet, dvs. både syklus 1 og 2 og hvordan institusjonene jobber for å utdanne «den forskende læreren». Her ønsker komiteen for eksempel å se på vitenskapelig teori og metodebruk, faglig innhold og kritisk refleksjon, FoU-oppgaven, veiledningsprosessen og andre samspill mellom arbeidet med masteroppgaven og praksisfeltet.

Komiteen ønsker å undersøke hvordan institusjonene arbeider med å forankre og formidle kunnskap om hvordan masteroppgaven og masteroppgavekompetanse er relevant for studenter, nyutdannede grunnskolelærere og ledere i skolen. Videre ønsker komiteen å se på masteroppgaven og masteroppgavekompetansens opplevde relevans og betydning for studenter, nyutdannede grunnskolelærere, ledere i skolen og studieprogrammene. Med dette mener komiteen både hvordan selve masteroppgaven (for eksempel dens tematikk) oppleves som relevant og hvordan kunnskapen, kompetansen og ferdighetene studentene tilegner seg gjennom dette arbeidet, oppleves som nyttig for yrkeslivet som lærer.

For å unngå å overbelaste sektoren eller duplisere pågående initiativer på dette området, ønsker komiteen blant annet å gå i dialog med [Nasjonalt nettverk for masterveiledere i lærerutdanning](#) om å utnytte arbeidet deres knyttet til dette temaet og om et eventuelt samarbeid. Komiteen ønsker også

å utnytte kunnskapsgrunnlaget om masteroppgaver som [Faglig råd for lærerutdanning 2025](#) har utarbeidet.

Når komiteen skal svare på evalueringsspørsmålene under dette temaet vil de kunne trekke inn data fra andre evalueringstema. Dette inkluderer data fra evalueringstema 2, som informasjon om fagmiljøenes kompetanse og tema 4, som informasjon om masteroppgavers tema, faglig innretning, format, antall studiepoeng, osv.

Tema 2: Fagmiljøer

Hva legger komiteen i temaet «fagmiljøer»?

I evalueringen brukes *fagmiljøer* i flertall for å signalisere at begrepet omfatter de som veileder og underviser lærerstudenter både på campus og i skolen, og at det også finnes variasjoner på og mellom ulike institusjoner. Fagmiljøene forvalter og videreutvikler studietilbudenes kunnskapsbase, og skal sikre utdanning av høy faglig kvalitet og faglig utvikling.

I denne evalueringen ønsker komiteen spesifikt å løfte frem den delen av fagmiljøenes kompetanse som brukes på campus og i skolen for å fremme studentenes læring: deres fag-, forsknings-, veilednings- og undervisningskompetanse. Innenfor dette temaet vil komiteen studere hvordan disse kompetansene brukes for å videreutvikle utdanningskvaliteten i studiet som helhet og videreutvikle egen undervisning og veiledning.

Hvorfor akkurat dette temaet?

Fagmiljøene som er tilknyttet studietilbudene er vesentlige for utdanningskvaliteten. Grunnskolelærerutdanning på masternivå stiller høyere krav til fagmiljøene enn tidligere, særlig når det gjelder forskningskompetanse og -erfaring. For å imøtekomme de høye faglige ambisjonene har regjeringen tidligere bidratt med rekrutteringsstillinger for å bidra til heving av den formelle og reelle FoU-kompetansen i det vitenskapelige personalet. Betydningen av en helhetlig, strategisk tilnærming til bygging av forskningskapasitet fremheves også av den internasjonale ekspertgruppen (APT) som i sluttrapporten sin anbefaler å styrke kvalifikasjoner og faglig utvikling for å øke tilfanget av personer med forskningserfaring både i lærerutdanningsinstitusjonene og skolene.

NOKUTs innspillsmøter viste at en ny utfordring knyttet til arbeid med å bygge opp og styrke FoU-kompetansen i grunnskolelærerutdanningene, er at en del institusjoner strever med å rekruttere ansatte og sette sammen et fagmiljø med den dobbelkompetansen som de opplever trengs for å sikre og utvikle kvaliteten i grunnskolelærerutdanningene. Dette gjelder særlig behovet for et fagmiljø sammensatt av undervisere og veiledere med forskerkompetanse, relevant fagbakgrunn, oppdatert kunnskap om og erfaring fra skolen. Videre rapporterer institusjonene at de opplever utfordringer med å bygge opp veiledningskompetanse hos praksisveiledere i fagmiljøene ved praksisskolene. Dette jobber noen institusjoner med ved å koble fagmiljøene på campus og i skolen tettere sammen gjennom partnerskap og delte stillinger av ulike slag.

Evalueringsspørsmål

I lys av dette vil komiteen svare på følgende spørsmål:

2a) Hvordan arbeider institusjonene og skolen med å ta i bruk og videreutvikle den faglige, forskningsbaserte og profesjonsrettede kompetansen i fagmiljøene?

2b) I hvilken grad har fagmiljøene på campus og i skolen den kompetansen som trengs for å gjennomføre og utvikle en grunnskolelærerutdanning som er forskningsbasert og profesjonsrettet?

Hva ønsker komiteen å undersøke under dette temaet?

Her ønsker komiteen å fremskaffe en oversikt over kompetansen i fagmiljøene på campus og i skolen tilknyttet hver institusjon, slik at komiteen kan beskrive fagmiljøenes bidrag til gjennomføring og faglig utvikling av grunnskolelærerutdanningene. Komiteen ønsker her også å se på muligheter og utfordringer knyttet til hvordan fagmiljøene arbeider med kompetanseheving og samhandling mellom campus og skole for å utvikle FoU-kompetansen og den profesjonsrettede/praksisnære kompetansen. Dette kan innebære å undersøke hvordan fagmiljøene på praksisskolene arbeider for å gjøre praksisstudiene mer forsknings- og teorinære i veiledningen og hvordan fagmiljøene i utdanningene arbeider med få utvikle egen kompetanse for å gjøre undervisning og veiledning mer praksisnær og profesjonsrettet. Komiteen vil se på samhandling mellom fagmiljøene og hvordan dette bidrar til kompetanseutvikling og studiekvalitet og å tydeliggjøre hvordan skolene og institusjonene holder seg gjensidig oppdaterte. Den sakkyndige komiteen ønsker dermed å vurdere fagmiljøenes kompetansebehov og å gi råd om hvordan fagmiljøenes bidrag til grunnskolelærerutdanningene kan videreutvikles og styrkes.

Tema 3: Integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning

Hva legger komiteen i temaet «integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning»?

Ifølge rammeplanene skal institusjonene tilby «en integrert, profesjonsrettet grunnskolelærerutdanning [for trinn 1-7/5-10], basert på forskning og erfaringskunnskap. Utdanningen skal kjennetegnes av høy faglig kvalitet, av helhet og sammenheng mellom fag, fagdidaktikk, pedagogikk og praksisstudier og av et nært samspill med profesjonsfeltet og det samfunnet skolen er en del av.» Institusjonene skal også «sikre helhetlige studieprogrammer gjennom ledelse og organisering som involverer alle relevante fagmiljøer.»

Videre er det nedfelt i rammeplanene at «[p]rogramplanen skal beskrive hvordan institusjonens utdanningsprogram legger til rette for en progresjon i profesjonsretting, praksisstudium, vitenskapsteori og metode, oppbygging av studentenes FoU-kompetanse og utvikling av deres kommunikasjonsferdigheter – muntlige og skriftlige (bokmål og nynorsk). Programplanen skal også beskrive hvordan internasjonalisering innarbeides, og hvordan arbeid med tverrfaglige temaer ivaretas i oppbyggingen av programmet. Dette gjelder blant annet arbeid med begyneropplæring [gjelder kun for GLU 1-7], tilpasset opplæring, grunnleggende ferdigheter og kompetanser, bruk av IKT i arbeid med fag, samiske emner, det flerkulturelle og flerspråklige aspektet, profesjonsetikk og kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn og unge.»

Gjennom dette temaet vil komiteen se nærmere på enkelte aspekter ved prosesskvaliteten i de nye femårige grunnskolelærerutdanningene, særlig hvordan institusjonene jobber for å sikre og utvikle en integrert og profesjonsrettet grunnskolelærerutdanning som er basert på forskning og erfaringskunnskap fra ulike fagområder. I dette legger komiteen blant annet hvordan institusjonene legger til rette for progresjon i praksis og studentenes FoU-kompetanse gjennom hele studieløpet.

Hvorfor akkurat dette temaet?

På innspillsmøtene kom det tydelig frem at det er en kompleks og krevende oppgave å møte kravene i rammeplanene om en integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning. Mange tok opp FoU-kompetansen og utdanningens profesjonsretting, gjerne knyttet til spørsmål om hvordan FoU og profesjonsretting er integrert i grunnskolelærerutdanningene.

Komiteen velger her å bruke "forskning" og "forskningsbasert" som begrep i evalueringstemaet og evalueringsspørsmålet fordi det brukes i forskriften. Samtidig anerkjenner komiteen at forskning og utviklingsarbeid (FoU) har en viktig funksjon i arbeidet med å opprettholde og utvikle kvaliteten i grunnskolelærerutdanningene. At fagmiljøene driver FoU av høy kvalitet og relevans er blant annet fremhevet som en forutsetning for å videreutvikle en forskningsbasert lærerutdanning og for å sikre en solid kunnskapsutvikling om og for skoler i [Lærerutdanningene 2025](#). Dette aspektet ved FoU inngår dermed i tema 2 om fagmiljøene, mens utvikling av studentenes profesjonelle FoU-kompetanse inngår i tema 1 om masteroppgaven. Informasjon fra tema 1 og 2 tilknyttet FoU vil også kunne inngå i kunnskapsgrunnlaget til tema 3 om integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning.

Evaluerings spørsmål

I lys av dette vil komiteen svare på følgende spørsmål:

3a) Hvordan forstår og arbeider institusjonene med rammeplanenes krav om at utdanningene skal være integrerte, profesjonsrettede og basert på forskning og erfaringskunnskap?

3b) Hva hemmer og fremmer arbeidet med å tilby integrerte, profesjonsrettede og forsknings- og erfaringsbaserte grunnskolelærerutdanninger, og hvordan og i hvilken grad lykkes institusjonene med det?

Hva ønsker komiteen å undersøke under dette temaet?

Komiteen vil undersøke hvordan institusjonene forstår og jobber med rammeplanenes krav om at utdanningene skal være integrerte, profesjonsrettede og basert på forskning og erfaringskunnskap, samt hva som hemmer og fremmer dette arbeidet. Komiteen vil også undersøke hvordan aktører samarbeider for å få dette til. Mer konkret vil komiteen undersøke «hvordan institusjonen legger til rette for en integrert grunnskolelærerutdanning på masternivå med helhet og sammenheng mellom teori- og praksisstudier, mellom fag og fagdidaktikk og mellom fag» (jf. rammeplanene) og samarbeidet mellom vitenskapelig ansatte, studenter og praksisfeltet. I dette legger komiteen også hvordan det arbeides med kvalitet i praksisstudiet. Her er det aktuelt å støtte seg på kunnskapsgrunnlaget i rapportene til Faglig råd for lærerutdanningene bl.a. med en kartlegging av samarbeid i partnerskap i lærerutdanningene og [Kunnskapscenterets oversikt over forskning om praksisopplæring](#).

Det kom en rekke innspill om at evalueringen bør se på institusjonenes arbeid med utvikling av studentenes FoU-kompetanse. Komiteen ønsker her å se på ulike forståelser av og tilnærminger til utvikling av studentenes FoU-kompetanse, hvordan arbeidet integreres i utdanningen, og hvordan studentene involveres.

Viktige tema å diskutere for ansatte på institusjonene og i skolene, studenter og grunnskolelærere kan være hvordan / på hvilke måter de opplever utdanningen som integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet.

Komiteen vil også se på sammenhenger mellom dette evalueringstemaet og de andre temaene i evalueringen.

Tema 4: Grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming

Hva legger komiteen i temaet «grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming»?

Gjennom å undersøke *oppbygging og utforming* ønsker komiteen å rette søkelyset på hvordan grunnskolelærerutdanningenes innhold er bygget opp og utformet for å imøtekomme rammeplanenes krav som tas opp i evalueringstema 3 om integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning. Gjennom dette temaet vil komiteen se på fellestrekk og forskjeller i de ulike studieprogrammene på nasjonalt nivå, samt erfaringer, utfordringer og muligheter når det gjelder utdanningenes oppbygging og utforming. Mer konkret inngår her for eksempel oppbygging og organisering av praksis, erfaringer med trinndelingen, fag og fagkombinasjoner som tilbys ved de ulike institusjonene og studiepoengfordeling for ulike deler av utdanningen.

Hvorfor akkurat dette temaet?

Flere forslag fra innspillmøtene dreidde seg om at den enkelte lærerutdanningsinstitusjonen ønsket å få bedre oversikt over, og kunnskap om, hvordan andre institusjoner jobber med oppbygging og utforming av grunnskolelærerutdanningene, og få en nasjonal oversikt over dette. For eksempel kom det innspill om å se på hvilke erfaringer utdanningsinstitusjonene hittil har gjort seg når det gjelder fordeling av praksisdager gjennom studieløpet, lengden av praksisperiodene og om trinndelingen fungerer etter intensjonen. En viktig kontekst for slike innspill var å ta i betraktning institusjonenes handlingsrom for å utvikle studieprogrammene, og kunne tilpasse dem til lokale særegenheter og svare på skolens behov. Noen refererte til «rammeplanenes rigiditet» som begrenser handlingsrommet på en uheldig måte. I tillegg til å imøtekomme institusjonenes innspill, vil informasjon komiteen innhenter her bidra til et kunnskapsgrunnlag for utvikling av policy på nasjonalt nivå, f.eks. til Stortingsmelding om profesjonsutdanninger og Kunnskapsdepartementets arbeid med rammeplaner, og utvikling av studieprogram på lokalt nivå.

Dermed blir temaet grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming et kunnskapsgenererende tema på nasjonalt nivå og av mer deskriptiv art, som fanger opp aspekter som utdanninger og andre interessenter ønsker å få bedre oversikt over. Det vil si at fokuset blir på det nasjonale nivået med referanser til den enkelte institusjonen uten at det foretas mer dyptgående institusjonsvise vurderinger av de ulike aspektene.

Evaluerings spørsmål

I lys av dette vil komiteen svare på følgende spørsmål:

4a) Hva er de viktigste fellestrekkene og forskjellene i utforming av norske og samiske grunnskolelærerutdanninger?

4b) Hvilke funn fra 4a) kan danne grunnlag for utvikling av policy på nasjonalt nivå og utvikling av grunnskolelærerutdanningene på lokalt nivå?

Hva ønsker komiteen å undersøke under dette temaet?

Under tema 4 vil komiteen se på fellestrekk og forskjeller når det gjelder grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming. Her ønsker komiteen blant annet å

kartlegge hvilken kunnskap som ligger til grunn for hvordan GLU er organisert ved de ulike institusjonene, hvilke endringer i organisering som er blitt innført og hvorfor. Komiteen vil også innhente informasjon om institusjonenes erfaringer med trinndelingen GLU 1-7 og GLU 5-10. Komiteen ønsker å skaffe en oversikt over hvilke fagkombinasjoner og antall studiepoeng studenter kan ta ved de ulike institusjonene, studiepoengfordelingen mellom fagene og for masteroppgaven, hvor mange fag studenter velger, fagtilbud (inkludert masterfag) ved de ulike institusjonene, og skolens behov for undervisningsfag samt utfordringer med fagene det kan medføre. Dimensjonering er her også relatert til trinndeling. Komiteen ønsker å skaffe en oversikt over ulike tilnærminger til arbeid med masteroppgaven, for eksempel muligheter for samskriving og utprøving av ulike format. Det er også interessant å undersøke hvilke tema, hvilken empiri og hvilke metoder studentene velger. Komiteen ønsker å innhente informasjon om institusjoners samarbeid om vurdering. Videre kan det bli aktuelt å innhente informasjon om institusjonenes erfaringer med profesjonsrettet pedagogikk og spesialpedagogikk som masterfag sammenlignet med undervisningsfag som masterfag.

Komiteen ønsker å se på hvordan oppbygging og organisering av praksis legger til rette for progresjon, helhet og sammenheng. Komiteen ønsker også å innhente informasjon om tverrfaglighet, nett- og samlingsbaserte studier, internasjonalisering (både som mulighet for utveksling og synliggjøring av internasjonale/flerkulturelle aspekter i fagene) og nasjonal mobilitet (f.eks. innpass) ved institusjonene.

Arbeidet videre

Den neste fasen av prosjektet er datainnsamling og analyse, som vil pågå i perioden februar 2023 til januar 2024. Dette inkluderer:

- Kartlegging av FOU aktiviteten ved grunnskolelærerutdanningene¹
- Spørreundersøkelser rettet mot studenter, ferdigutdannede studenter (kandidater), undervisere, praksislærere og ledere i barne- og ungdomsskoler
- Selvevalueringer skrevet av hver institusjon som tilbyr grunnskolelærerutdanningene, med tilhørende skriftlig dokumentasjon
- Relevant offentlig tilgjengelig informasjon (for eksempel registerdata fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH), eksisterende forskning, utredninger osv.)
- Digitale institusjonsbesøk i perioden november 2023 til januar 2024

Evalueringen skal bidra til kunnskapsgrunnlaget som inngår i Kunnskapsdepartementets (KD) stortingsmelding om profesjonsutdanninger. Derfor vil komiteen og NOKUTs prosjektgruppe jobbe med en delleveranse med noen resultater knyttet til råd og overordnede vurderinger som skal foreligge ved årsskiftet 2023/2024.

Komiteen begynner arbeidet med sluttrapporten i februar 2024 og rapporten skal lanseres i november 2024.

¹ NOKUT har allerede bedt GLU institusjonene om informasjon om fagmiljø. Et eksternt forskningsmiljø vil bruke dette som grunnlag for en kartlegging av FOU aktivitetene knyttet til grunnskolelærerutdanningene.